

ЧЕРКАСОВА

Світлана Олександрівна
cherckeska@gmail.com

УДК 657.6:338.467

ГОЛУБКОВА

Вікторія Олегівна
vikagol24@gmail.com

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО
ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ
РОЗРАХУНКІВ ІЗ КЛІЄНТАМИ У РАМКАХ
НАДАННЯ ПОСЛУГ ПРИВАТНИМИ
ОХОРОННИМИ АГЕНТСТВАМИ

MODERN APPROACHES TO INTERNAL
CONTROL CALCULATIONS WITH
CLIENTS IN THE PRIVATE PROTECTION
AGENCY SERVICES

к.е.н., доцент, Одеський
національний політехнічний
університет

бакалавр, Одеський
національний політехнічний
університет

Стаття присвячена огляду сучасних підходів щодо формування системи обліку та контролю розрахунків з надання охоронних послуг приватними охоронними агентствами в Україні. Обґрунтовано потребу впровадження резерву сумнівних боргів як невід'ємного елемента ефективною системи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості. Проведено аналіз існуючих методик нарахування резерву сумнівних боргів та наведено методику нарахування й використання резерву сумнівних боргів в діяльності приватного охоронного агентства ТОВ «Фірма Федерал».

* * *

Статья посвящена рассмотрению современных подходов к формированию системы учета и контроля расчетов по предоставлению охранных услуг частными охранными агентствами в Украине. Обоснована необходимость внедрения резерва сомнительных долгов как неотъемлемого элемента эффективной системы бухгалтерского учета дебиторской задолженности. Проведен анализ существующих методик начисления резерва сомнительных долгов и приведена методика начисления и использования резерва сомнительных долгов в деятельности частного охранного агентства ООО «Фирма Федерал».

* * *

The article is devoted to the consideration of modern approaches to the formation of a system of accounting and control of payments for the provision of security services by private security agencies in Ukraine. The necessity of introducing a reserve of doubtful debts as an integral part of an effective accounting system for accounts receivable is substantiated. The analysis of existing methods of accrual of the reserve of doubtful debts is carried out and the method of calculation and use of the reserve of doubtful debts in the activity of the private security agency LLC Firma Federal is given.

The activities of a modern security agency, regardless of ownership, are accompanied by settlements with clients for the services provided.

At the present stage, accounts receivable on settlements with customers is too high and is usually the largest share of current assets of security agencies, which greatly affects their financial position. In connection with this, there is a need to organize an effective system of internal control of payments for the provision of security services by private security agencies in order to ensure their effective and stable functioning.

Creating a doubtful debt reserve enables the private security agency to increase the number of clients, taking into account the ability to determine and display in the statement the net realizable value of the current receivable (and not the entire current receivable). Due to this, the security agency's reporting will not overestimate the amount of assets (receivables) and at the same time do not underestimate the costs (namely, the cost of creating a reserve of doubtful debts). This fully corresponds to the principle of prudence, which involves the use of accounting methods of valuation methods, which must prevent a reduction in the assessment of liabilities and costs and overestimated valuation of assets and revenues of the security agency in accordance with applicable law.

Ключові слова: приватне охоронне агентство, охоронні послуги, система управління, контроль, облік, резерв сумнівних боргів

Ключевые слова: частное охранное агентство, охранные услуги, система управления, контроль, учет, резерв сомнительных долгов

Keywords: private security agency, security services, management system, control, accounting, reserve of doubtful debts

ВСТУП

Діяльність сучасного охоронного агентства в незалежності від форм власності супроводжується розрахунками з клієнтами за надані охоронні послуги.

На сучасному етапі дебіторська заборгованість за розрахунками з клієнтами є занадто високою і скла-

дає зазвичай найбільшу частку оборотних активів охоронних агентств, що значно погіршує їх фінансовий стан. У зв'язку з цим виникає необхідність в організації ефективної системи внутрішнього контролю розрахунків з надання охоронних послуг приватними охоронними агентствами з метою їх ефективного та стабільного функціонування.

Для цілей контролю необхідно проводити аналіз дебіторської заборгованості. Під час проведення аналізу визначаються такі показники: рівень дебіторської заборгованості і його динаміка за періоди, середній період інкасації дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, тривалість одного обороту дебіторської заборгованості в днях, коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості, середній вік простроченої, сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості, коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості, величина ефекту або коефіцієнт ефективності від вкладення оборотного капіталу в дебіторську заборгованість.

Відповідно, проблематика формування ефективної системи внутрішнього контролю з надання охоронних послуг приватними охоронними агентствами в сучасних умовах господарювання слід розглядати з позиції управління дебіторської заборгованості, її обліково-аналітичного й контрольного забезпечення, а недостатнє вивчення проблемних питань щодо розкриття особливостей її формування обумовили актуальність вибору теми даної статті.

МЕТА РОБОТИ полягає в виявленні та обґрунтуванні сучасних підходів щодо формування ефективної системи внутрішнього контролю розрахунків з надання охоронних послуг приватними охоронними агентствами в Україні за сучасних умов господарювання у рамках удосконалення існуючої системи їх обліку й аналізу.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційною базою дослідження становлять наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти. При проведенні дослідження використовувалися методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

При організації бухгалтерського обліку розрахунків з надання послуг охоронного агентства необхідно користуватись законодавчими та нормативними документами України. При огляді нормативно-правової бази неможливо не звернути увагу на Міжнародні стандарти з бухгалтерського обліку [1]. Україна поступово переходить на М(С)БО, та з врахуванням національних особливостей економіки України, на основі цього нормативно-правового документа були розроблені Національні стандарти бухгалтерського обліку [2].

Відповідно до ст. 6 Закону "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність" загальними принципами організації обліку є:

- державне регулювання;
- зіставність облікових та планових показників;
- раціональний розподіл функцій між бухгалтерією, економічними та іншими службами підприємства;
- забезпечення аналітичності даних.

У бухгалтерському обліку замовника, отримані послуги відображаються або на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», або на субрахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» [3].

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи: зокрема акт про надання послуг, що фіксує факт здійснення господарської операції. Відповідно, акт про надання послуг повинен бути складений при здійсненні господарської операції, а якщо це неможливо – після її закінчення.

На підставі актів про надання послуг формуються витрати періоду як:

- витрати виробництва (рахунок 23 «Виробництво»);
- загальновиробничі витрати (рахунок 91 «Загальновиробничі витрати»);
- витрати на збут (93 «Витрати на збут»);
- інші витрати операційної діяльності (94 «Інші витрати операційної діяльності»).

Доходи від надання послуг в бухгалтерському обліку виконавця виникають на дату підписання акту наданих послуг і відображаються за кредитом субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг». Витрати, які відповідно до п. 11 П(С)БО 16 включаються до виробничої собівартості послуг, акумулюються на рахунку 23 «Виробництво» з подальшим списанням у момент визнання доходу в дебет субрахунку 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг» [4].

Таким чином, якщо надання послуг не є основною діяльністю підприємства, краще використовувати субрахунок 719 «Інші доходи від операційної діяльності» або 746 «Інші доходи від звичайної діяльності» [3]. Облік розрахунків з надання охоронних послуг наведено у табл. 1 і табл. 2.

Таблиця 1

Типові господарські операції щодо обліку розрахунків з надання послуг у охоронного агентства

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
<i>Перша подія – надання послуг</i>			
1	Підписано акт про надання послуг	361	703
2	Відображено зобов'язання з ПДВ	703	641 / ПДВ
3	Отримані гроші за надані послуги	311	361
<i>Перша подія – отримання попередньої оплати</i>			
1	Отримано попередню оплату	311	681

Продовження табл. 1

1	2	3	4
2	Відображено ПЗ з ПДВ	643	641 / ПДВ
3	Підписано акт про надання послуг	361	703
4	Списано суму податкових зобов'язань після поставки	703	643
5	Проведено залік заборгованостей	681	361

Таблиця 2

Типові господарські операції щодо обліку розрахунків з надання послуг у підприємства-клієнта

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
<i>Перша подія – отримання послуг</i>			
1	Підписано акт про отримання послуг	92	631
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641 / ПДВ	631
3	Перераховані кошти за отримані послуги	631	311
<i>Перша подія – перерахування авансу</i>			
1	Перераховано аванс	371	311
2	Відображено ПК з ПДВ	641 / ПДВ	644
4	Підписано акт про отримання послуг	92	631
5	Відображено ПДВ у складі наданих послуг	644	631
6	Проведено взаємозалік заборгованостей	631	371

Рис. 1. Схема здійснення внутрішнього контролю за дебіторською заборгованістю приватного охоронного агентства в рамках надання охоронних послуг

Розрахункові операції здійснюється відповідно до законодавства України у порядку, встановленому Національним Банком України.

Ефективність розрахункових відносин між охоронним агентством і його клієнтами в цілому залежить від стану внутрішнього контролю розрахунків у межах окремого охоронного агентства.

Особливу увагу слід звернути на законність розрахунків, їх доцільність, документальне оформлення та правильність відображення розрахункових операцій за даними бухгалтерського обліку та звітності.

Якість обліку – це показник, що характеризує ефективність діяльності працівників бухгалтерської служби. Чи сукупність ознак, які характеризують результати трудової діяльності працівників бухгалтерії [5].

Суперечливою для охоронних підприємств є і політико-правова складова економічної безпеки, бо постійно присутня невизначеність, пов'язана з нестабільністю політичної ситуації в державі, що спричиняє велику кількість ризиків та негативних впливів [6].

Внутрішній контроль за дебіторською заборгованістю у діяльності приватного охоронного агентства можна навести на рис. 1.

Для перевірки розрахунків із клієнтами та іншими дебіторами охоронне агентство повинно обмінятися виписками з особових рахунків. Виписки надсилають агентства-кредитори своїм дебіторам.

Дебітори зобов'язані перевірити одержані виписки у десятиденний термін, підтвердити суму заборгованості чи повідомити кредиторам свої мотивовані заперечення.

Важливим в організації ефективної системи внутрішнього контролю розрахунків із контрагентами є забезпечення надійності збереження інформації від сторонніх осіб, зокрема перевірка системи зберігання документації, функціонування архівної служби, порядку інвентаризації документів в архіві і забезпечення доступу до документів тощо. Взагалі ефективне проведення внутрішнього контролю за дебіторською заборгованістю можливе при тісній взаємодії між бухгалтерією охоронного агентства, його юридичним та фінансовим відділами.

Саме тому в рамках удосконалення існуючої системи обліку розрахунків з надання охоронних послуг приватними охоронними агентствами в Україні пропонується впровадження резерву сумнівних боргів як невід'ємного елементу ефективної системи бухгалтерського обліку їх дебіторської заборгованості.

Резерв сумнівних боргів створюється з метою покриття у майбутньому безнадійної дебіторської заборгованості.

Порядок створення і використання резерву сумнівних боргів приведений в П(С) БО 10 «Дебіторська заборгованість» [7].

Величина резерву сумнівних боргів обчислюється на дату балансу (п. 7 П(С) БО 10). Згідно ст. 13 Закону № 996, п. 12 П(С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» звітним періодом вважається календарний рік. Квартальна (місячна) звітність є проміжною. Таким чином, розрахунок резерву сумнівних боргів проводиться раз в кінці року (рис. 2).

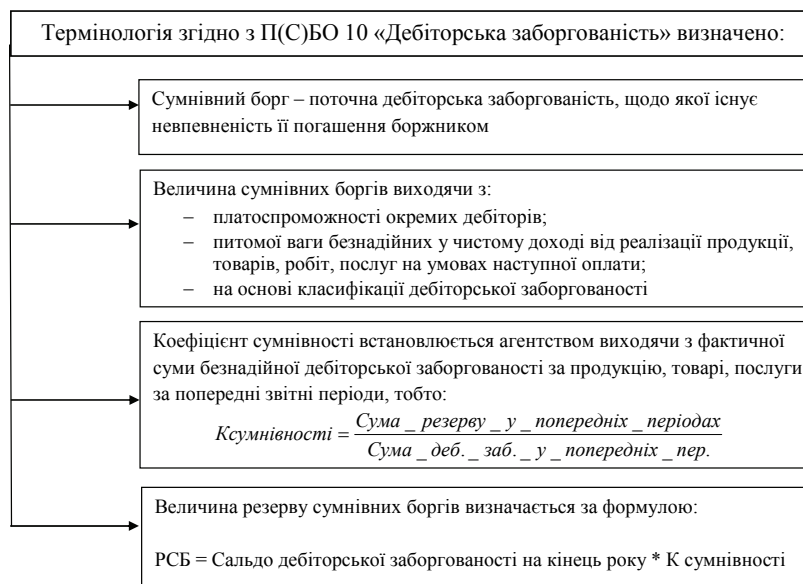

Рис. 2. Теоретичні основи розрахунку резерву сумнівних боргів згідно П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»

Чинне законодавство виділяє чотири основні причини виникнення безнадійної заборгованості в існуючій системі обліку і внутрішнього контролю розрахунків з надання охоронних послуг: закінчення терміну позовної давності, недостатність майна боржника для погашення боргу перед кредитором, дія форс-мажору, смерть або позбавлення волі фізичних осіб-боржників.

Для обліку резерву сумнівних боргів призначено

контрактивний регулюючий рахунок 38 "Резерв сумнівних боргів" [8]. Величина резерву сумнівних боргів визначається виходячи з платоспроможності окремих дебіторів або на основі класифікації дебіторської заборгованості згідно з ПСБО 10 [7].

У табл. 3 представлений рекомендований варіант відображення резерву сумнівних боргів у системі бухгалтерському обліку приватного охоронного агентства (на прикладі приватного охоронного агент-

ства ТОВ «Фірма Федерал»).

Списана дебіторська заборгованість повинна обліковуватись на позабалансовому рахунку 3 роки і агентство повинно вживати заходи до її повернення.

Необхідною умовою віднесення сумнівної дебіторської заборгованості до валових витрат є вжиття заходів щодо її повернення.

Достовірне формування резерву сумнівних боргів в існуючій системі бухгалтерського обліку дозволять зменшити об'єкт оподаткування та більш ефективно здійснювати управління та контроль за дебіторською заборгованістю, уникнувши при цьому ризиків неплатоспроможності.

Таблиця 3

Приклад відображення резерву сумнівних боргів у існуючій системі бухгалтерському обліку приватного охоронного агентства

Назва операції	Дебет	Кредит
Створення (нарахування) резерву сумнівних боргів	944	38
Списання безнадійної дебіторської заборгованості з активів за рахунок резерву сумнівних боргів	38	36
Списання безнадійної дебіторської заборгованості з активів у сумі, що перевищує резерв	944	36
Коригування розміру резерву сумнівних боргів на звітну дату:		
збільшення	944	38
зменшення (методом «сторно»)	944	38

ВИСНОВКИ

Таким чином, на сьогоднішній день приватні охоронні агентства в Україні все частіше зтикаються з проблематикою утворення сумнівної дебіторської заборгованості із розрахунків клієнтами у рамках надання охоронних послуг, що значно погіршує їх платоспроможність та фінансову стабільність. Контроль розрахунків із клієнтами з надання охоронних послуг стає невід'ємною складовою системи їх внутрішнього контролю. Створення чіткої та дієвої системи внутрішнього контролю здатне забезпечити ефективне поточне функціонування охоронного агентства та розвиток його діяльності у майбутньому.

При цьому створення резерву сумнівних боргів надає можливість приватному охоронному агентству збільшувати кількість клієнтів, враховуючи можливість визначити і відобразити у звітності саме чисту реалізаційну вартість відповідної поточної дебіторської заборгованості (а не всю поточну дебіторську заборгованість). Завдяки цьому у звітності охоронного агентства не буде завищена сума активу (дебіторської заборгованості) та одночасно не занижуватимуться витрати (а саме витрати на створення резерву сумнівних боргів). Це цілком відповідає принципу обачності, який передбачає застосування у бухгалтерському обліку методів оцінки, що повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів охоронного агентства згідно діючого законодавства.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ): чинне законодавство зі змінами та доп. станом на 29 березня 2013 р. Київ, 2013. 244 с.
2. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку: чинне законодавство зі змінами та доп. станом на 27 грудня 2013 р. Київ, 2013. № 628. 123 с.
3. Інструкція «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій»: чинне законодавство зі змінами та доп. станом на 18 грудня 2015 р. Київ, 2015. № 573. 202 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: офіц. видання: текст прийнятий Міністерством фінансів України 27 грудня 2013 р. Київ, 2013. № 628. 27 с.

5. Організація бухгалтерського обліку. Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» / ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ПП. «Рута», 2012. 592 с.

6. Філіппова С.В., Волощук Л.О. Економічна безпека підприємств реального сектору економіки в умовах вартісно-орієнтованого управління: монографія. м. Одеса, 2015. 195 с.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: офіц. видання: текст прийнятий Міністерством фінансів України 8 листопада 2013 р. Київ, 2013. № 528. 391 с.

8. Положення про вимоги щодо технічного стану та організації охорони приміщень банків України: офіц. Видання: текст прийнятий МВС 29 грудня 2014 р. Київ, 2013. № 493. 141 с.

References

1. International Financial Reporting Standards (IFRS): current legislation amended and supplemented. March 29, 2013. Kyiv, 2013. 244 p. (in Ukrainian)
2. National accounting (standard) of accounting: current legislation with amendments and additional. December 27, 2013. Kyiv, 2013. № 628. 123 p. (in Ukrainian)
3. Instruction "On the application of the plan of accounting for the accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations": the current legislation with changes and additional. as of December 18, 2015. Kyiv, 2015. № 573. 202 p. (in Ukrainian)
4. Regulation (standard) of accounting 16 "Expenses": official publication: text adopted by the Ministry of Finance of Ukraine on December 27, 2013. Kyiv, 2013. № 628. 27 p. (in Ukrainian)
5. Accounting Organization. Tutorial for students of the specialty "Accounting and Audit" / ed. by prof. F.F. Butynets. Zhitomir: PP. Ruta, 2012. 592 pp. (in Ukrainian)
6. Filippova S.V., Voloshchuk L.O. Economic security of enterprises of the real sector of the economy in terms of value-oriented management: monograph Odessa. nats Polytechnic un Odessa, 2015. 195 p. (in Ukrainian)
7. Regulation (standard) of accounting 10 "Accounts Receivable": official publication: text adopted by the Ministry of Finance of Ukraine on November 8, 2013. Kyiv, 2013. № 528. 391 p. (in Ukrainian)
8. Regulation on the requirements for the technical condition and organization of the premises of the banks of Ukraine: the official publication: the text adopted by the Ministry of Internal Affairs on December 29, 2014. Kyiv, 2013. № 493. 141 p. (in Ukrainian)